1-ŞÖBA · VETERINARIYA MEDITSINASI VA HAYVONLAR SALOMATLIGI

UDK 619:618.14-007.16:636.2:615.2

SIGIRLARDA BACHADON SUBINVOLYUTSIYASINI DAVOLAŞDA UTEROTON PREPARATINING TERAPEVTIK SAMARADORLIGINI BAHOLAŞ

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali

“Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasi, v.f.f.d, (PhD) katta o‘qituvchisi:

J. E. Rejepbayev

Magistrant D.B. Taxirbekova

DOI
10.66073/ReFocus-Conf/1311056

NASHR SANASI
13.11.2026 · Nukus

SAHIFALAR
281–285

NASHR HAMKORI
Research Focus
ISSN 2181-3833

IQTIBOS UÇUN Rejepbayev J.E., Taxirbekova D.B. Sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasini davolaşda uteroton preparatining terapevtik samaradorligini baholaş // Veterinariya meditsinasi va çorvaçilikdagi dolzarb muammolar va ularning yeçimlari: xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik anjuman materiallari. – Nukus, 2026. – B. 281–285. – DOI: 10.66073/ReFocus-Conf/1311056

ANNOTATSIYA Uşbu ilmiy tadqiqot sigirlarda tugruqdan keyingi davrda uchraydigan bachadon subinvolyutsiyasini davolaşda Uteroton preparatining terapevtik samaradorligini örganişga qaratilgan. Tadqiqotda bachadon subinvolyutsiyasining klinik belgilari, bachadonning fiziologik holatga qaytiş jarayoni va preparat qöllanilgandan keyingi klinik-ginekologik özgarişlarni baholaş rejalaştirilgan. Şuningdek, preparatning davolaş samaradorligini aniqlaş maqsadida davolaşdan oldingi va keyingi körsatkichlar özaro taqqoslanadi hamda zarur hollarda nazorat guruhi natijalari bilan soliştiriladi.

Tadqiqot davomida bachadon involyutsiyasining kechişi, tugruqdan keyingi ajralmalarning xususiyatlari, jinsiy siklning tiklanişi va sigirlarning keyingi urug‘lantirişga tayyorligi kabi körsatkichlarga e’tibor qaratiladi. Olingan ma’lumotlar asosida Uteroton preparatining terapevtik samaradorligi baholanib, sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasini davolaşni takomillaştirişga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar işlab chiqiladi.

Tadqiqot natijalari veterinariya akuşerligi va ginekologiyasi amaliyotida tugruqdan keyingi reproduktiv buzilişlarni davolaş samaradorligini oşiriş hamda qoramollarning reproduktiv salomatligini yaxşilaşga xizmat qilişi mumkin.

KALIT SÖZLAR *Sigirlar, bachadon subinvolyutsiyasi, tugruqdan keyingi davr, Uteroton, terapevtik samaradorlik, bachadon involyutsiyasi, klinik tekşiruv, ginekologik körsatkichlar, reproduktiv faoliyat.*

АННОТАЦИЯ Данное научное исследование направлено на изучение терапевтической эффективности препарата Утеротон при лечении субинволюции матки у коров в послеродовой период. В ходе исследования планируется оценить клинические признаки заболевания, процесс восстановления физиологического состояния матки и клинико-гинекологические изменения после применения препарата. Для определения эффективности лечения будут сравнены показатели до и после применения препарата, а при необходимости — результаты контрольной группы.

Особое внимание будет уделено течению инволюции матки, характеру послеродовых выделений, восстановлению полового цикла и готовности коров к последующему осеменению. На основании полученных данных планируется разработать научно-практические рекомендации по совершенствованию лечения субинволюции матки у коров. Результаты исследования могут

способствовать повышению эффективности лечения послеродовых репродуктивных нарушений и улучшению репродуктивного здоровья крупного рогатого скота.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА *коровы, субинволюция матки, послеродовой период, Утеротон, терапевтическая эффективность, инволюция матки, клиническое обследование, гинекологические показатели, репродуктивная функция.*

ANNOTATION This scientific study aims to evaluate the therapeutic efficacy of Uteroton in the treatment of uterine subinvolution in cows during the postpartum period. The study will assess the clinical signs of the condition, the process of uterine recovery to its physiological state, and clinical and gynecological changes following treatment. To determine treatment efficacy, indicators before and after administration will be compared and, where necessary, evaluated against the results of a control group.
Particular attention will be paid to the progression of uterine involution, the characteristics of postpartum discharge, the restoration of the estrous cycle, and the readiness of cows for subsequent insemination. Based on the findings, scientific and practical recommendations will be developed to improve the treatment of uterine subinvolution in cows. The results may contribute to more effective treatment of postpartum reproductive disorders and improved reproductive health in cattle.

KEYWORDS *cows, uterine subinvolution, postpartum period, Uteroton, therapeutic efficacy, uterine involution, clinical examination, gynecological indicators, reproductive function.*

Kiriş. Qoramolchilikda mahsuldorlikni oşiriş, podaning takror işlab chiqariş samaradorligini ta’minlaş va iqtisodiy yöqotişlarni kamaytirişda sigirlarning reproduktiv salomatligi muhim ahamiyatga ega. Tugruqdan keyingi davr hayvon organizmida bir qator fiziologik özgarişlar kechadigan mas’uliyatli bosqich hisoblanadi. Uşbu davrda bachadon homiladorlikdan oldingi holatiga qaytadi, tugruqdan keyingi ajralmalar chiqariladi, bachadon şilliq qavati tiklanadi va tuxumdonlarning faoliyati qayta faollaşadi.

Bachadon involyutsiyasi — tugruqdan keyin bachadonning hajmi, tuzilişi va funksional holatining fiziologik me’yorga qaytiş jarayonidir. Uşbu jarayonning normal kechişi bachadon muşaklarining qisqarişi, töqimalarning qayta tiklanişi va tugruqdan keyingi ajralmalarning chiqarilişi bilan bog‘liq. Mazkur jarayonning buzilişi esa bachadonning tiklanişi kechikişiga va reproduktiv faoliyatning izdan chiqişiga olib kelişi mumkin.

Bachadon involyutsiyasining sekinlaşişi bilan kechadigan subinvolyutsiya sigirlarning tugruqdan keyingi davrida e’tibor talab qiladigan patologik holatlardan biridir. Bachadonning yetarli darajada qisqarmasligi, uning hajmining uzoq vaqt davomida kattaligicha qolişi va ajralmalarning me’yoridan ortiq saqlanişi uşbu holatga şubha uyg‘otişi mumkin. Biroq taşxis faqat bitta belgiga asoslanmasdan, hayvonning umumiy holati, tugruqdan keyin ötgan vaqt va klinik ginekologik tekşiruv natijalari bilan birgalikda baholanişi lozim.

Ilmiy manbalarda tugruqdan keyingi bachadon kasalliklari sigirlarning urug‘laniş qobiliyati va keyingi reproduktiv natijalariga salbiy ta’sir körsatişi qayd etilgan. Şu sababli bachadonning tiklaniş jarayonini nazorat qiliş, patologik holatlarni öz vaqtida aniqlaş va asoslangan davolaş usullarini qöllaş veterinariya akuşerligi hamda ginekologiyasining muhim vazifalaridan hisoblanadi

Tadqiqotning maqsadi. Sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasini davolaşda Uteroton preparatining terapevtik samaradorligini klinik-ginekologik körsatkichlar asosida baholaş hamda uni amaliyotda qöllaş imkoniyatlarini örganiş.

Tadqiqotning vazifalari. Tadqiqot maqsadidan kelib chiqib, quyidagi vazifalarni bajariş rejalaştiriladi:

- sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasining klinik belgilarini va uchraş xususiyatlarini örganiş;
- bachadonning involyutsiya jarayonini va tugruqdan keyingi ajralmalarning xususiyatlarini baholaş;
- Uteroton preparati qöllanilişidan oldingi va keyingi klinik-ginekologik körsatkichlarni taqqoslaş;
- imkoniyat mavjud bölganda, davolaş guruhi natijalarini nazorat guruhi körsatkichlari bilan soliştiriş;
- davolaş natijalarining reproduktiv faoliyat tiklanişi bilan bog‘liqligini örganiş va amaliy tavsiyalar işlab chiqiş.

BACHADON SUBINVOLYUTSIYASINING KELIB CHIQIŞI VA KLINIK AHAMIYAT

Sigirlarda tugruqdan keyingi bachadonning tiklaniş jarayoniga hayvonning umumiy fiziologik holati, oziqlantiriş darajasi, tug‘ruqning kechişi, yöldoşning ajralişi va tugruqdan keyingi davrda yuzaga keladigan yallig‘laniş jarayonlari ta’sir körsatişi mumkin. Şuningdek, metabolik muvozanatning buzilişi va immun himoyaning susayişi bachadon salomatligi hamda tuxumdonlar faoliyatining tiklanişiga salbiy ta’sir qilişi mumkin.

Subinvolyutsiyaga şubha qilinganda bachadonning kattaligi, qisqariş darajasi, konsistensiyasi, tugruqdan keyingi ajralmalarning miqdori va xususiyati baholanadi. Hayvonning tana harorati, iştahasi, umumiy holati va boşqa klinik belgilari ham tekşiriladi. Zarur hollarda rektal tekşiruv, ultratovuş diagnostikasi va boşqa veterinariya tekşiruv usullaridan foydalaniladi.

Bachadon subinvolyutsiyasini metrit, endometrit va tugruqdan keyingi boşqa reproduktiv kasalliklardan farqlaş muhimdir. Chunki ayrim klinik belgilar öxşaş bölişi mumkin, ammo ularning sabablari va davolaş yondaşuvlari bir xil emas. Şu bois davolaşni boşlaşdan oldin veterinariya mutaxassisi tomonidan töliq klinik baholaş ötkazilişi kerak.

UTEROTON PREPARATINING TERAPEVTIK SAMARADORLIGINI BAHOLAŞ

Bachadonning tugruqdan keyingi tiklanişini tezlaştirişga qaratilgan davolaş usullarini örganişda preparatning ta’sirini klinik körsatkichlar asosida baholaş muhim hisoblanadi. Mazkur tadqiqotda Uteroton preparatining samaradorligi bachadon involyutsiyasining kechişi, klinik belgilar dinamikasi va reproduktiv faoliyatning tiklanişi bilan bog‘liq körsatkichlar orqali örganilişi rejalaştiriladi.

Preparatni qöllaşdan oldin hayvonning tugruq sanasi, yoşi, tug‘ruqlar soni, umumiy holati va aniqlangan klinik belgilar qayd etiladi. Keyingi tekşiruvlarda uşbu körsatkichlarning özgarişi kuzatiladi. Bachadonning tiklaniş darajasi faqat taşqi belgilar asosida emas, balki tegişli klinik-ginekologik tekşiruvlar natijalari bilan birgalikda baholanişi lozim.

Uteroton preparatini qöllaş tartibi, dozasi, yuboriş usuli va davolaş davomiyligi preparatning rasmiy yöriqnomasi hamda veterinariya mutaxassisi körsatmalariga muvofiq belgilanadi. Tadqiqot davomida preparatning xavfsizligi, hayvonlarda kuzatilişi mumkin bölgan nojöya reaksiyalar va davolaş natijalari ham qayd etilişi kerak.

Preparatning samaradorligini asosli baholaş uchun davolaş guruhi bilan bir qatorda imkon qadar öxşaş klinik holatdagi nazorat guruhi taşkil etiladi. Guruhlarni şakllantirişda

hayvonlarning yoşi, tugruqdan keyin ötgan vaqt, kasallikning ogʻirligi va boşqa muhim omillar hisobga olinadi. Natijalarni taqqoslaşda bir xil tekşiruv mezonlari va kuzatuv muddatlaridan foydalaniş tavsiya etiladi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Tadqiqotning tajriba qismi bachadon subinvolyutsiyasi aniqlangan sigirlarda olib borilişi rejalaştiriladi. Hayvonlarni tanlaşda ularning tugruqdan keyingi davri, klinik holati va veterinariya tekşiruvi natijalari hisobga olinadi.

TADQIQOT DAVOMIDA QUYIDAGI USULLARDAN FOYDALANIŞ MUMKIN

Klinik tekşiruv. Sigirlarning umumiy holati, tana harorati, iştahasi va boşqa klinik belgilari qayd etiladi.

Ginekologik tekşiruv. Bachadonning kattaligi, konsistensiyasi, qisqariş holati va tugruqdan keyingi ajralmalarning xususiyatlari baholanadi. Zaruratga qarab ultratovuş tekşiruvi ötkaziladi.

Kuzatuv usuli. Davolaşdan oldingi va keyingi körsatkichlar belgilangan muddatlarda qayd etilib, ularning özgariş dinamikasi tahlil qilinadi.

Qiyosiy tahlil. Davolaş guruhidagi natijalar dastlabki körsatkichlar va mavjud bölsa, nazorat guruhi natijalari bilan taqqoslanadi.

Statistik tahlil. Olingan ma’lumotlarning örtacha qiymatlari, tarqalişi va guruhlar örtasidagi farqlar tegişli statistik usullar yordamida baholanadi.

Tadqiqotda hayvonlar soni, guruhlarning tarkibi, preparatni qöllaş sxemasi, kuzatuv muddati va statistik natijalar haqiqiy tajriba ma’lumotlari asosida körsatilişi lozim.

NATIJALARNI BAHOLAŞ MEZONLARI

Uteroton preparatining terapevtik samaradorligini aniqlaşda quyidagi körsatkichlarga e’tibor qaratiş maqsadga muvofiq:

- bachadonning fiziologik holatga qaytiş dinamikasi;
- tugruqdan keyingi ajralmalarning miqdori va xususiyatlaridagi özgarişlar;
- klinik-ginekologik belgilar kamayişi yoki yöqolişi;
- jinsiy siklning tiklaniş muddati;
- sigirlarning keyingi urugʻlantirişga tayyorligi va urugʻlantiriş natijalari;
- preparatni qöllaş davrida kuzatilgan nojöya reaksiyalar.

Uşbu körsatkichlar preparatning ta’sirini kompleks baholaş imkonini beradi. Şu bilan birga, jinsiy siklning tiklanişi yoki urugʻlantiriş natijalariga faqat preparat ta’sir qilmasligi mumkin. Oziqlantiriş, saqlaş şaroiti, hayvonning umumiy salomatligi va boşqa reproduktiv omillar ham hisobga olinişi zarur.

KUTILAYOTGAN NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijasida sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasining klinik kechişi hamda Uteroton preparati qöllanilgandan keyingi özgarişlar haqida ma’lumot oliş kutiladi. Davolaşdan oldingi va keyingi körsatkichlarni taqqoslaş orqali bachadon involyutsiyasi, klinik-ginekologik holat va reproduktiv faoliyat tiklanişidagi özgarişlar baholanadi.

https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/1311056

Agar davolaş guruhida bachadonning tiklanişi va klinik belgilar dinamikasi nazorat guruhiga nisbatan ijobiy farq körsatsa, bu preparatning terapevtik samaradorligini tasdiqlaşga yordam berişi mumkin. Biroq bunday xulosa chiqariş uchun etarli miqdordagi kuzatuvlar, tegişli statistik tahlil va boşqa ta'sir etuvchi omillarni hisobga oliş talab etiladi.

Xulosa. Sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasini öz vaqtida aniqlaş va samarali davolaş tugruqdan keyingi reproduktiv salomatlikni saqlaşda muhim ahamiyatga ega. Bachadonning fiziologik holatga qaytişi, klinik-ginekologik belgilar va jinsiy siklning tiklanişi davolaş natijalarini baholaşda asosiy mezonlar hisoblanadi.

Uteroton preparatining terapevtik samaradorligini aniqlaş uchun klinik kuzatuvlarni tizimli olib boriş, davolaşdan oldingi va keyingi körsatkichlarni taqqoslaş hamda imkon qadar nazorat guruhi natijalaridan foydalaniş zarur. Olingan dalillar asosida preparatni qöllaşning amaliy samaradorligi haqida ilmiy xulosa chiqariş va sigirlarda bachadon subinvolyutsiyasini davolaşni takomillaştiriş böyicha tavsiyalar işlab chiqiş mumkin.

Profilaktik choralar esa kasallikning oldini olişda asosiy strategik yönaliş hisoblanadi. Vektor haşarotlarga qarşi kuraş, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qiliş, muntazam veterinariya monitoringi va profilaktik dorilaş tizimi kasallik tarqalişini sezilarli darajada kamaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. B.M. Eşburiyev, Ş.D. Avezimbetov, A.T. Esimbetov, O.R. Raximov, N. P. Douletbaev, S.F. Erimov "Veterinariya akuşerligi" Darslik. Nukus-2025 y.
2. Гончаров В.П. Ветеринарное акушерство, гинекология и биотехника размножения. – Санкт-Петербург: Лань, 2008. – 576 с.
3. Абдуллаев А.А. Қорамоллар репродуктив патологиялари ва уларни даволаш усуллари. – Тошкент: Фан, 2016. – 256 б.
4. Шипилов В.С., Никитин В.Я. Акушерство и гинекология сельскохозяйственных животных. – Москва: Колос, 2004. – 495 с.
5. Қодиров А.К., Тўйчиев Н.Т. Қишлоқ хўжалик ҳайвонлари акушерлиги ва гинекологияси. – Тошкент: Меҳнат, 2012. – 420 б.
6. Veterinary Reproduction and Obstetrics / G.C.W. Noakes, T.J. Parkinson, G.C. England. – 10th ed. – London: Saunders Elsevier, 2018. – 950 p.